

Dorpsweg 47 te Oudendoorn

rapport 3742

Dorpsweg 47 te Oudenhoorn (gemeente Bernisse)

Een Bureauonderzoek

I.S.J. Beckers

Colofon

ADC Rapport 3742

Dorpsweg 47 te Oudendoorn (gemeente Bernisse)
Een Bureauonderzoek

Auteur: I.S.J. Beckers

In opdracht van: HDK Architecten

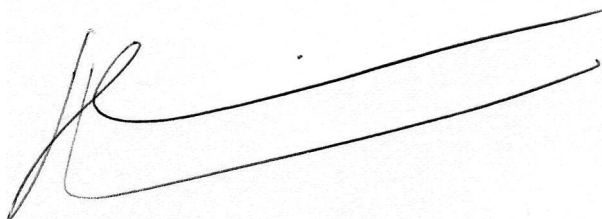
© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 18 november 2015

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: definitief

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
J. Huizer

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033-299 81 81
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding en administratieve gegevens	7
2 Bureauonderzoek	8
2.1 Doelstelling en vraagstelling	8
2.2 Methodiek	8
2.3 Resultaten	8
2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie	12
3 Aanbeveling	13
Literatuur	14
Geraadpleegde websites	14
Lijst van afbeeldingen en tabellen	14

Samenvatting

In opdracht van HDK Architecten heeft ADC ArcheoProjecten in samenwerking met ArcheoWest BV in oktober 2014 een bureauonderzoek uitgevoerd naar de archeologische waarde van de locatie Dorpsweg 47 te Oudendoorn (gemeente Bernisse). Aanleiding is de voorgenomen bouw van een kantoorpand.

In het plangebied kunnen op meerdere niveaus archeologische waarden aanwezig zijn:

In de kwelderafzettingen van het Laagpakket van Wormer beneden ca. 4 m –mv kunnen archeologische waarden uit het Neolithicum aanwezig zijn. Een potentiële vindplaats manifesteert zich waarschijnlijk als een strooiing van vuursteenartefacten en houtskool.

In de top van het Hollandveen op ca. 1,5 m –mv kunnen archeologische waarden uit de IJzertijd aanwezig zijn. Het betreft hier mogelijk resten van een agrarische nederzetting; het gidsartefact voor deze perioden is aardewerk. Een veraarde veenlaag kan naast een indicatie voor ontwatering en mogelijk landbouw in het gebied een indicatie zijn voor mogelijke bewoning in het plangebied in deze periode. Mogelijk kunnen nog archeologische resten uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen aanwezig zijn op oeverafzettingen van de uitlopers van het krekensysteem dat op de paleografische kaart van Vos ten oosten van het plangebied is weergegeven.

In de top van een pakket zeeafzettingen van het Laagpakket van Walcheren (oude benaming afzettingen van Duinkerke IIIa) op dieper dan 80 cm –mv kunnen archeologische waarden uit de Middeleeuwen aanwezig zijn. Een mogelijke archeologische vindplaats zal zich manifesteren als archeologische laag; een humeuze, ontkalkte laag met fragmenten aardewerk, houtskool en bouw materiaal.

Waarschijnlijk zijn deze potentiële niveaus onder de huidige boerderij al verstoord geraakt. Mogelijk is onder de huidige bebouwing de grondwaterspiegel verlaagd en dit heeft een nadelig effect gehad op de potentiële archeologische waarden. De nieuwe bebouwing zal grotendeels op de locatie van de huidige bebouwing gebouwd worden. Naar verwachting is de bovengrond onder de huidige bebouwing reeds verstoord, door de aanwezigheid van een fundering op staal en, in mindere mate, heipalen. Door de nieuwbouw grotendeels op de locatie van de huidige te realiseren, wordt een nieuwe bodemverstoring geminimaliseerd. Bovendien zal de aanleg van de funderings sleuven resulteren in een maximale verstoringsdiepte van 70 cm –mv, terwijl de potentiële archeologische waarden pas beneden 80 cm –mv worden verwacht. Dit betekent dat deze potentiële waarden alleen door het aanbrengen van heipalen verstoord kunnen worden. Het aanbrengen van heipalen in klastische afzettingen en veen brengt echter slechts een relatief geringe bodemverstoring teweeg.¹

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet. Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

¹ Huisman, *et al.* 2011.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Afkorting	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	NT	1500 - heden
Middeleeuwen:	XME	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	LME	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	VME	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	ROM	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	ROML	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	ROMM	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	ROMV	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	IJZ	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	IJZL	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	IJZM	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	IJZV	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	BRONS	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	BRONSL	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	BRONSM	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	BRONSV	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	NEO	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	NEOL	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	NEOM	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	NEOV	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	MESO	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	MESOL	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	MESOM	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	MESOV	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	PALEO	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	PALEOL	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	PALEOM	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	PALEOV	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding en administratieve gegevens

In opdracht van HBK Architecten heeft ADC ArcheoProjecten in samenwerking met ArcheoWest BV in oktober 2014 een bureauonderzoek uitgevoerd naar de archeologische waarde van de locatie Dorpsweg 47 te Oudenhorn (gemeente Bernisse, zie afb. 1 en 2). Aanleiding is de voorgenomen bouw van een kantoorpand.

Het plangebied ligt in een gebied waar een gemeentelijk archeologisch beleid is vastgesteld. Op grond van dit beleid valt het plangebied in de zone met een dubbelbestemming archeologisch waardevol gebied C. In deze zone geldt dat archeologisch onderzoek verplicht is bij bodemingrepen groter dan 200 m² en dieper dan 80 cm –mv.² Om in deze zone een omgevingsvergunning te kunnen verkrijgen, dient de initiatiefnemer een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld. In het kader van dit proces heeft het in dit rapport beschreven onderzoek plaatsgevonden.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.3).³ Gemeenten kunnen hierop aanvullende uitvoeringskaders vaststellen. De gemeente Bernisse heeft aanvullende uitvoeringskaders vastgesteld voor het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek.⁴ Dit onderzoek is dus gebaseerd op de algemene criteria die in de KNA staan geformuleerd en de aanvullende richtlijnen van de gemeente Bernisse.

De volgende administratieve gegevens zijn van toepassing:

Opdrachtgever:	HDK Architecten
Fase AMZ-cyclus:	Bureauonderzoek
Aanleiding:	Bouw van een kantoorpand
Locatie:	Dorpsweg 47
Plaats:	Oudenhorn
Gemeente:	Bernisse
Provincie:	Zuid-Holland
Kadastrale gegevens:	onbekend
Kaartblad:	37D
Oppervlakte plangebied	6300 m ²
Coördinaten:	72.910 / 427.120 72.850 / 427.170 72.910 / 427.220 72.970 / 427.170
Bevoegde overheid met contactgegevens:	Gemeente Bernisse Dhr. A. van Hees 0181-667200 a.vanhees@gemeentebornisse.nl
Deskundige namens de bevoegde overheid met contactgegevens:	BOOR (Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam)
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	63.579
ADC-projectcode:	4160808
Auteur:	I.S.J. Beckers
Projectmedewerker(s):	I.S.J. Beckers
Autorisatie:	J. Huizer
Periode van uitvoering:	Oktober 2014
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-88au-bs

---

² BOOR 2008.

³ SIKB 2010.

⁴ BOOR 2009.

2 Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en vraagstelling

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van bureauonderzoek is het aan de hand van schriftelijke bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?
- Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?

2.2 Methodiek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.3 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als een belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart.

De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 3.1 tot en met 3.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

2.3 Resultaten

2.3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied, beschrijving huidig gebruik en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

Het plangebied is gelegen in het buitengebied van Oudendoorn. De zuidelijke grens van het plangebied wordt gevormd door de Dorpsweg. Het plangebied wordt aan de westzijde begrensd door de perceelsgrens met de Dorpsweg 45 en aan de oostzijde door de perceelsgrens met de Dorpsweg 49. De noordelijke grens van het plangebied wordt gevormd door de huidige noordelijke grens van het bouwblok van de Dorpsweg 47.

In het midden van het perceel is momenteel een noordoost-zuidwest gerichte boerderij aanwezig. Deze boerderij bestaat uit een 10 m lange en 10 m brede woning aan de zuidkant en een 26 m lange en 15 m brede stal of schuur in het noorden. De boerderij heeft een kleine uitbouw aan de oostzijde. Het erf van de boerderij bestaat verder uit een 12 m lange en 6 m brede, oost-west

gerichte schuur ten noorden van de boerderij en enkele bijgebouwen ten oosten van de boerderij. De oprijlaan naar de Dorpsweg toe bevindt zich aan de westzijde van de boerderij. De overige delen van het plangebied zijn in gebruik als tuin.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 600 m rondom het plangebied. De begrenzing van deze zone is gebaseerd op het gegeven dat hierbinnen sprake is van voldoende informatie om een uitspraak te doen over de archeologische verwachting die representatief is voor het plangebied.

Eerst zal de huidige bebouwing in het plangebied gesloopt worden. In het plangebied zal op dezelfde locatie als de huidige boerderij een noordoost-zuidwest gericht kantoorpand worden gebouwd en een aaneengesloten woning in het noorden van het pand (afb.3). Het pand wordt 42,4 m lang en 13,2 m breed en zal gefundeerd worden op sleuven en op heipalen. Uit onderzoek is gebleken dat het aanbrengen van heipalen in klei en veenlagen gepaard gaat met een relatief geringe bodemverstoring.⁵ Er zijn geen kelders voorzien in het huidige bouwplan, alleen een kruipruimte. De maximale aanlegdiepte van de sleuven bedraagt ongeveer 70 cm –mv. Ten zuidoosten van het nieuwe kantoorpand zal een parkeerplaats worden gerealiseerd. De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond mogelijk worden aangetast.

2.3.2 Beschrijving van de aardwetenschappelijke waarden

In het plangebied bevindt zich een opeenvolging van de volgende geologische niveaus⁶:

Geologisch niveau	Gemiddelde diepte top niveau (m t.o.v. mv)	Omschrijving	Ouderdom / periode
Laagpakket van Walcheren	maaiveld	Schorafzetting (dekafzetting)	Late Middeleeuwen / Nieuwe tijd
Laagpakket van Walcheren	-0,8	Schorafzetting (dekafzetting)	Middeleeuwen
Hollandveen Laagpakket	-1,5	Veen	Bronstijd-Vroege Middeleeuwen
Laagpakket van Wormer	-4	Wad/kwelderafzetting	Mesolithicum-Laat Neolithicum

Aan het maaiveld gelden de volgende aardwetenschappelijke gegevens:

Bron	Informatie
Geomorfologie ⁷	Gekarteerd als bebouwd, maar waarschijnlijk Vlake van getijde-afzettingen (2M35)
Bodemkunde ⁸	Gekarteerd als bebouwd, maar waarschijnlijk kalkrijke poldervaaggrond, lichte zavel, overige profielverlopen, grondwatertrap VI (Mn15A VI)
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ⁹	-0,38 m –NAP

Het plangebied ligt op het voormalige eiland Voorne-Putten. Vanaf ca. 5.500 v. Chr. stond dit gebied onder de invloed van de zee. Er ontstond hier een uitgestrekt waddegebied. In deze periode is een dik pakket zeeklei en -zand afgezet wat tot de Formatie van Naaldwijk wordt

⁵ Huisman, *et al.* 2011.

⁶ <http://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen>, Hageman 1975; Vos, *et al.* 2011.

⁷ Alterra 2006.

⁸ Vos 1983.

⁹ <http://www.ahn.nl/viewer>

gerekend (Laagpakket van Wormer). In de periode tussen 3.500 en 2.500 v. Chr. stabiliseerde de kustlijn en ontstond er een rij strandwallen ten westen van het onderzoeksgebied. Achter de strandwallen nam de invloed van de zee substantieel af en kon op grote schaal veenvorming plaatsvinden. Het gebied was in die tijd een groot, nauwelijks bewoonbaar veenmoeras.¹⁰

In het gebied van Voorne-Putten is de veenvorming vanaf ongeveer 600 v. Chr. gestopt. Na deze periode zijn door de zee enkele zeegaten in de rij strandwallen en duinen geslagen en is het veen grotendeels ontwaterd. Het veengebied werd daarna voor het eerst geschikt voor bewoning. Door de ontwatering en de resulterende inklinking van het veen trad er echter ook bodemdaling op. Het gevolg is dat vanaf de IJzertijd tot de Middeleeuwen het gebied regelmatig overstromde en dat een nieuw pakket zeezand en -klei werd afgezet. Dit mariene pakket staat bekend als Laagpakket van Walcheren, Formatie van Naaldwijk. Grote delen van het veengebied werden door de zeestroming geërodeerd en het veen werd weggeslagen.¹¹ Op de paleogeografische kaart van Nederland in ca. 100 n. Chr. en 800 n. Chr. is ca. 1550 m ten oosten van het plangebied een noord-zuid lopend geulsysteem afgebeeld. Het plangebied maakt volgens de kaart van 800 n. Chr. nog deel uit van een uitgestrekt veengebied.¹²

Het gebied werd in de periode na 800 n. Chr. een getijde-gebied met schorren en kreken. Volgens de Geologische kaart van Nederland zijn maakt het plangebied deel uit van een zone met dekafzettingen van Duinkerke IIIb op dekafzettingen van Duinkerke IIIa. Ten zuiden van het plangebied is op de Geologische Kaart een getijderek gekarteerd.¹³ Beide dekafzettingen van Duinkerke behoren in de nieuwe geologische indeling tot het Laagpakket van Walcheren, onderdeel van de Formatie van Naaldwijk. In 1355 n. Chr. is de polder van Oudenhorn bedijkt en is de afzetting van zeesedimenten gestopt.¹⁴

Volgens het ondergrondmodel van het Dinoloket ligt de top van de zeeafzettingen van het Laagpakket van Wormer op ca. 4 m –mv.¹⁵ De top van het Hollandveen ligt volgens het model op 1,5 m –mv. In het model is geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende fasen in het Laagpakket van Walcheren (Duinkerke-fases). Volgens de Archeologische Waardenkaart van de gemeente Bernisse liggen de oudere afzettingen van het Laagpakket van Walcheren uit de periode na 800 n. Chr. op dieper dan 80 cm –mv.¹⁶

2.3.3 Beschrijving van bekende archeologische waarden

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld (zie afbeelding 5):

Onderzoeksmelding	Soort onderzoek	Resultaat	Advies
21.834	Bureau-/booronderzoek	Geen aanwijzingen voor archeologische waarden aangetroffen	Geen nader onderzoek
26.443	Bureau-/booronderzoek	Bovengrond is verstoord tot gemiddeld 1,5 m –mv, geen archeologische indicatoren aangetroffen	Geen nader onderzoek
30.556	Bureau-/booronderzoek	Bovengrond is verstoord tot gemiddeld 1,5 m –mv, geen archeologische indicatoren aangetroffen	Geen nader onderzoek

¹⁰ Berendsen 2004.

¹¹ Haartsen 2009.

¹² Vos, *et al.* 2011.

¹³ Hageman 1975.

¹⁴ Haartsen 2009.

¹⁵ <http://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen>

¹⁶ BOOR 2008.

Waarneming	Omschrijving	Datering ¹⁷	Opmerking
23.607	Fragment aardewerk	NTA	Gevonden tijdens een oppervlaktekartering
23.609	Fragment aardewerk	LMEB	Gevonden tijdens een oppervlaktekartering
23.610	Fragment aardewerk	LMEB-NTB	Gevonden tijdens een oppervlaktekartering

In ArchisII zijn voor het onderzoeksgebied geen AMK-terreinen en vondstmeldingen geregistreerd. Op ongeveer 170 m ten noorden van het plangebied is ten behoeve van de plaatsing van een nieuwe rioolpersleiding een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd. Tijdens dit onderzoek zijn twee mogelijke tracés onderzocht, ten noorden en ten zuiden van Oudendoorn. Alle boringen van dit onderzoek zijn in een wegberm gezet en hier is de bovengrond al tot gemiddeld 1,5 m –mv verstoord. Dieper dan gemiddeld 1,5 m –mv zijn geen archeologische bewoningsniveaus aangetroffen en het tracé van de persleiding is daarom vrijgegeven.¹⁸

Op ongeveer 420 ten westen van het plangebied is een gecombineerd bureau- en booronderzoek uitgevoerd. Hier zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten aangetroffen en het gebied is daarom vrijgegeven.¹⁹ In het onderzoeksgebied zijn verder nog in Archis drie archeologische waarnemingen gemeld, op respectievelijk 125 m, 400 m en 440 m ten noordoosten van het plangebied. Het betreft hier drie vondsten uit een kartering van opgebaggerde grond uit een sloot langs de Eeweg. De vondsten bestaan uit een fragmenten aardewerk uit de periode van de 14^e tot en met de 18^e eeuw, een fragment aardewerk uit de 16^e of 17^e eeuw (mogelijk uit de 15^e eeuw) en een fragment aardewerk uit de 14^e of 15^e eeuw.²⁰

Bij het Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam (BOOR) zijn geen andere archeologische meldingen bekend uit het onderzoeksgebied.²¹ Wel is gewezen op de AMK-terreinen 4.094 en 8.781 op ongeveer 700 m ten oosten van het plangebied. Het betreft hier een archeologische vindplaats uit de Late IJzertijd en de Romeinse tijd.

Op de landelijke, provinciale en gemeentelijke verwachtingskaarten staat de volgende archeologische verwachting voor het plangebied aangegeven:

Bron	Verwachting	Toelichting
Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)	Laag	Ligging op dekafzettingen (oude benaming Duinkerke III)
Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (CHS) ²²	Lage trefkans op bewoningsresten vanaf de Middeleeuwen	Ligging op dekafzettingen (oude benaming Duinkerke III)
Archeologische Waardenkaart Bernisse ²³	Redelijk hoog tot hoog	Ligging op dekafzettingen met een dikte van meer dan 80 cm op oudere klastische afzettingen of op veen.

Op de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) en de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van Zuid-Holland (CHS) is het plangebied in een zone met een lage archeologische verwachting of een lage trefkans gekarteerd. De reden hiervoor is dat het plangebied deel uitmaakt van een zone waarin tot in de Middeleeuwen zeeafzettingen zijn afgezet. Op de Archeologische Waardenkaart van Bernisse heeft het plangebied een redelijk hoge tot hoge archeologische

¹⁷ Voor een verklaring van de afkortingen, zie tabel 1.

¹⁸ Onderzoeksmeldingen 26.443 en 30.556.

¹⁹ Onderzoeksmelding 21.834.

²⁰ Waarnemingen 23.607, 23.609, 23.610.

²¹ Contactpersoon dhr. I. van Kempen.

²² <http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=chs>

²³ BOOR 2008.

verwachting. De reden hiervoor is dat onder de dekafzettingen uit de Middeleeuwen nog archeologische waarden uit de prehistorie, de Romeinse tijd of de Middeleeuwen in het veen of de klastische zeeafzettingen aanwezig kunnen zijn.²⁴

2.3.4 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en bouwhistorische waarden

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Jaartal	Historische situatie
Kaart van Van Dijck (afb. 6) ²⁵	1697	Bouwland
Kadastrale minuut ²⁶	1811-1832	Bouwland
Topografische kaart ²⁷	1856	Situatie gelijk aan 1811-1832
Bonnekaarten (afb. 7) ²⁸	1879-1925	In het zuidoosten van het plangebied is een boerderij afgebeeld
Topografische kaart ²⁹	1939	De stal/schuur is achter de boerderij gebouwd
Topografische kaarten ³⁰	1957-1995	De bijgebouwen rondom de boerderij zijn gerealiseerd

De polder van Oudendoorn is een planmatig opgezette landaanwinning uit de Middeleeuwen. In de 14^e eeuw was het gebied een grote gors waarin riet werd gesneden, veenwinning plaats vond en waarin kuddes schapen konden grazen. De gors werd in 1348 in leen uitgegeven aan de heer van Borselen. In de periode rond 1350 was de gors dermate hoog opgeslibd dat het land bedijkt kon worden. In 1355 kreeg de heer van Borselen toestemming van zijn leenheer de vrouwe Machteld van Voorne om de polder van Oudendoorn te bedijken. De polder werd planmatig aangelegd en in het midden van de polder werd het dorp Oudendoorn gesticht.³¹

Op de kaart van Van Dijck uit 1697 is de planmatige structuur van de polder goed zichtbaar (afb. 6). De Dorpsweg en de Eeweg zijn op deze kaart al afgebeeld en vormen twee centrale wegen in de polder. Het huidige plangebied is in deze periode in gebruik geweest als bouwland. De akkers bestonden uit noord-zuid gerichte percelen.

Op de kadastrale minuutkaart uit het begin van de 19^e eeuw is de situatie nog gelijk aan de situatie uit de 17^e eeuw. Op de Bonnekaart van 1879 is in het zuidoosten van het plangebied bebouwing afgebeeld. Mogelijk betreft het hier de huidige boerderij, hoewel volgens de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) de boerderij uit 1902 dateert.³² Mogelijk is de huidige boerderij in 1902 herbouwd. Op de andere Bonnekaarten uit de periode tot en met 1925 blijft de situatie in het huidige plangebied gelijk.

De stal of schuur die aan de noordkant van de boerderij is vastgebouwd dateert waarschijnlijk uit de periode van 1925 tot en met 1939. In de periode tussen 1939 en 1957 zijn de bijgebouwen in het noorden en oosten van de boerderij gebouwd. De situatie in het plangebied is sindsdien niet of nauwelijks veranderd.

2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie

De eerste, voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvraag "Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?" kan als volgt worden beantwoord:

²⁴ Ibid.

²⁵ van Dijck 1697.

²⁶ Kadaster 1811-1832.

²⁷ Wolters Noordhoff Atlasproducties 1990.

²⁸ Bureau Militaire Verkenningen 1879-1925.

²⁹ Topografische Dienst Nederland 1939-1995.

³⁰ Ibid.

³¹ <http://www.streekarchiefvpr.nl/pages/nl/lokale-geschiedenis/historische-artikelen/polder-oudendoorn.php>

³² <http://code.waag.org/buildings/#51.8276,4.1986,16>

In het plangebied kunnen op meerdere niveaus archeologische waarden aanwezig zijn:

In de top van de kwelderafzettingen van het Laagpakket van Wormer beneden ca. 4 m –mv kunnen archeologische waarden uit het Neolithicum aanwezig zijn. Een mogelijke archeologische vindplaats bestaat waarschijnlijk uit een tijdelijk (jacht of visserij)kamp. Een potentiële vindplaats manifesteert zich waarschijnlijk als een strooiing van vuursteenartefacten en houtskool.

In de top van het Hollandveen op ca. 1,5 m –mv kunnen archeologische waarden uit de IJzertijd aanwezig zijn. Het betreft hier mogelijk resten van een agrarische nederzetting; het gidsartefact voor deze perioden is handgevoemd aardewerk. Een veraarde veenlaag kan naast een indicatie voor ontwatering en mogelijk landbouw in het gebied een indicatie zijn voor mogelijke bewoning in het plangebied in deze periode. Mogelijk kunnen nog archeologische resten uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen aanwezig zijn op oeverafzettingen van de uitlopers van het krekensysteem dat op de paleografische kaart van Vos ten oosten van het plangebied is weergegeven.

In de top van een pakket zeeafzettingen van het Laagpakket van Walcheren (oude benaming afzettingen van Duinkerke IIIa) op dieper dan 80 cm –mv kunnen archeologische waarden uit de Middeleeuwen aanwezig zijn. Een mogelijke archeologische vindplaats zal zich manifesteren als archeologische laag; een humeuze, ontkalkte laag met fragmenten aardewerk, houtskool en/of bouw materiaal.

Waarschijnlijk zijn deze potentiële niveaus onder de huidige boerderij al verstoord geraakt door de aanwezigheid van een fundering. Mogelijk is onder de huidige bebouwing de grondwaterspiegel verlaagd en dit heeft waarschijnlijk een nadelig effect gehad op de potentiële archeologische waarden.

De beantwoording van de overige onderzoeksvragen is als volgt:

- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*

Ja, het plangebied is ten behoeve van de geplande ingreep voldoende onderzocht. De nieuwe bebouwing zal grotendeels op de locatie van de huidige bebouwing gebouwd worden. Naar verwachting is de bovengrond onder de huidige bebouwing reeds verstoord, door de aanwezigheid van een fundering op staal en, in mindere mate, heipalen. Door de nieuwbouw grotendeels op de locatie van de huidige te realiseren, wordt een nieuwe bodemverstoring geminimaliseerd. Bovendien zal de aanleg van de funderings sleuven resulteren in een maximale verstoringsdiepte van 70 cm –mv, terwijl de potentiële archeologische waarden pas beneden 80 cm –mv worden verwacht. Dit betekent dat deze potentiële waarden alleen door het aanbrengen van heipalen verstoord kunnen worden. Het aanbrengen van heipalen in klastische afzettingen en veen brengt echter slechts een relatief geringe bodemverstoring teweeg.³³

3 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet. Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

³³ Huisman, et al. 2011.

Literatuur

- Alterra, 2006: *Digitale Geomorfologische Kaart van Nederland*.
- Berendsen, H.J.A., 2004: *De vorming van het Land, Inleiding in de Geologie en Geomorfologie*.
- BOOR, 2008: *Archeologische Waardenkaart Bernisse*. Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam, Rotterdam.
- BOOR, 2009: *Richtlijnen voor het uitvoeren van archeologisch bureauonderzoek en niet-gravend inventariserend veldonderzoek in de gemeenten: Bernisse, Hellevoetsluis, Rotterdam, Schiedam en Westvoorne*. Rotterdam).
- Bureau Militaire Verkenningen, 1879-1925: *Bonnekaart, schaal 1:50.000, Blad 543 Zuidland*.
- Haartsen, A.J., 2009: *Ontgonnen Verleden, regiobeschrijvingen provincie Zuid-Holland*. Ede (Rapport DK 2009/dk116-I).
- Hageman, B.P., 1975: *Geologische Kaart van Nederland, schaal 1:50.000, Blad 37 West Rotterdam*. Rijks Geologische Dienst, Haarlem.
- Huisman, D.J., J. Bouwmeester, G. de Lange, Th. van der Linden & et al, 2011: *De invloed van bouwwerkzaamheden op archeologische vindplaatsen*. Amersfoort).
- Kadaster, 1811-1832: *Oorspronkelijke aanwijzende tafel der grondeigenaren en der ongebouwde en gebouwde vaste eigendommen, benevens van derzelve inhouds-grootte, klassering en belastbaar inkomen, volgens het kadaster, Oudendoorn, sectie B, Blad 02.*
- SIKB, 2010: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems*. Gouda.
- Topografische Dienst Nederland, 1939-1995: *Topografische Kaart van Nederland*.
- van Dijk, H., 1697: *Caarte van de Ambachts Heerlijkheit van den Ouden Hoorn*. Generale Dijkage van Voorne,
- Vos, A., 1983: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, Blad 37 West Rotterdam*. Sitichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Vos, P.C., J. Bazelmans, H.J.T. Weerts & M.J. van der Meulen, 2011: *Atlas van Nederland in het Holoceen*. Amsterdam.
- Wolters Noordhoff Atlasproducties, 1990: *Grote Historische Atlas van Nederland, schaal 1:50.000; Deel 1; West Nederland, 1839-1859*. Groningen.

Geraadpleegde websites

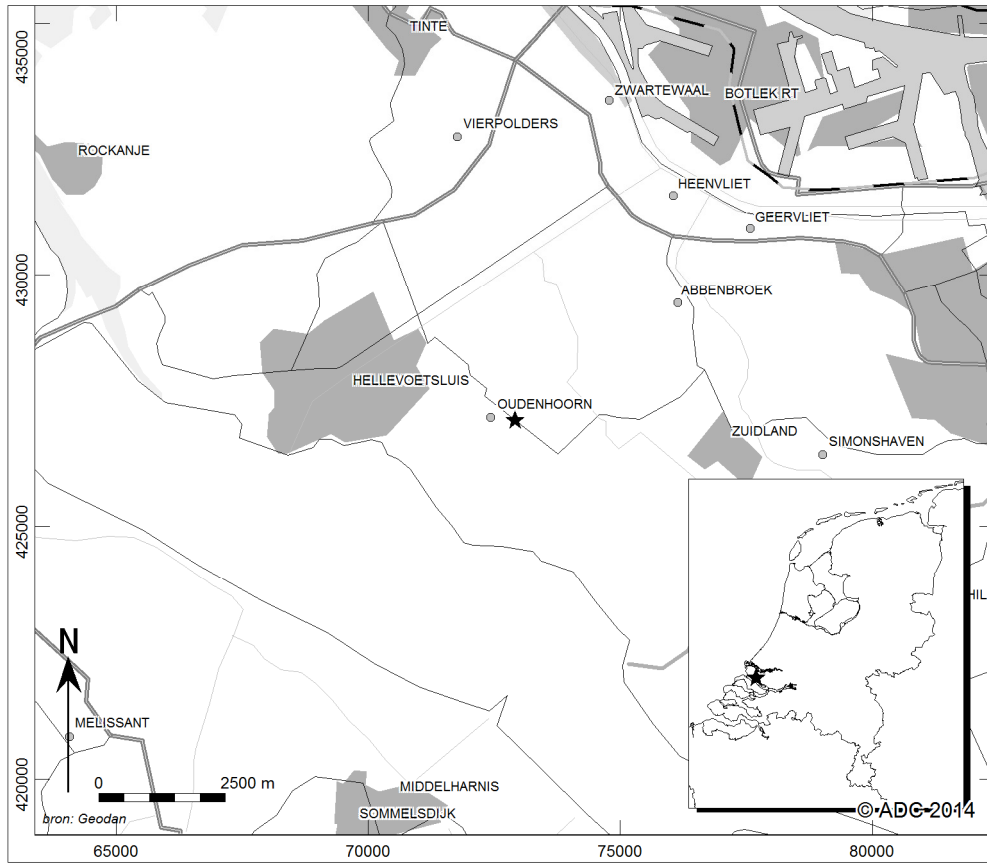
- <http://ahn.geodan.nl/ahn>
- <http://archis2.archis.nl>
- <http://code.waag.org/buildings/#51.8276,4.1986,16>
- <https://easy.dans.knaw.nl>
- <http://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen>
- <http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=chs>
- <http://www.ruimtelijkeplannen.nl>
- <http://www.streekarchiefvpr.nl/pages/nl/lokale-geschiedenis/historische-artikelen/polder-oudenhoorn.php>
- <http://www.watwaswaar.nl>

Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied
- Afb. 2 Detailkaart van het plangebied.
- Afb. 3 Geplande bebouwing (rose) geplot op de huidige bebouwing (dikke zwarte lijn).Bron: HBK Architecten.
- Afb. 4 Locatie van het plangebied op de bijkaart van de Geologische Kaart van Nederland; Afzettingen van Duinkerke en Jonge- en Oude Duin- en Strandafzettingen van ná Chr.
- Afb. 5 Bekende Archeologische waarden in het onderzoeksgebied.
- Afb. 6 Vermoedelijke locatie van het plangebied (zwarte cirkel) op de kaart van Van Dijk uit 1697. Deze kaart is westgericht.
- Afb. 7 Locatie van het plangebied op de Bonnekaart van 1876.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

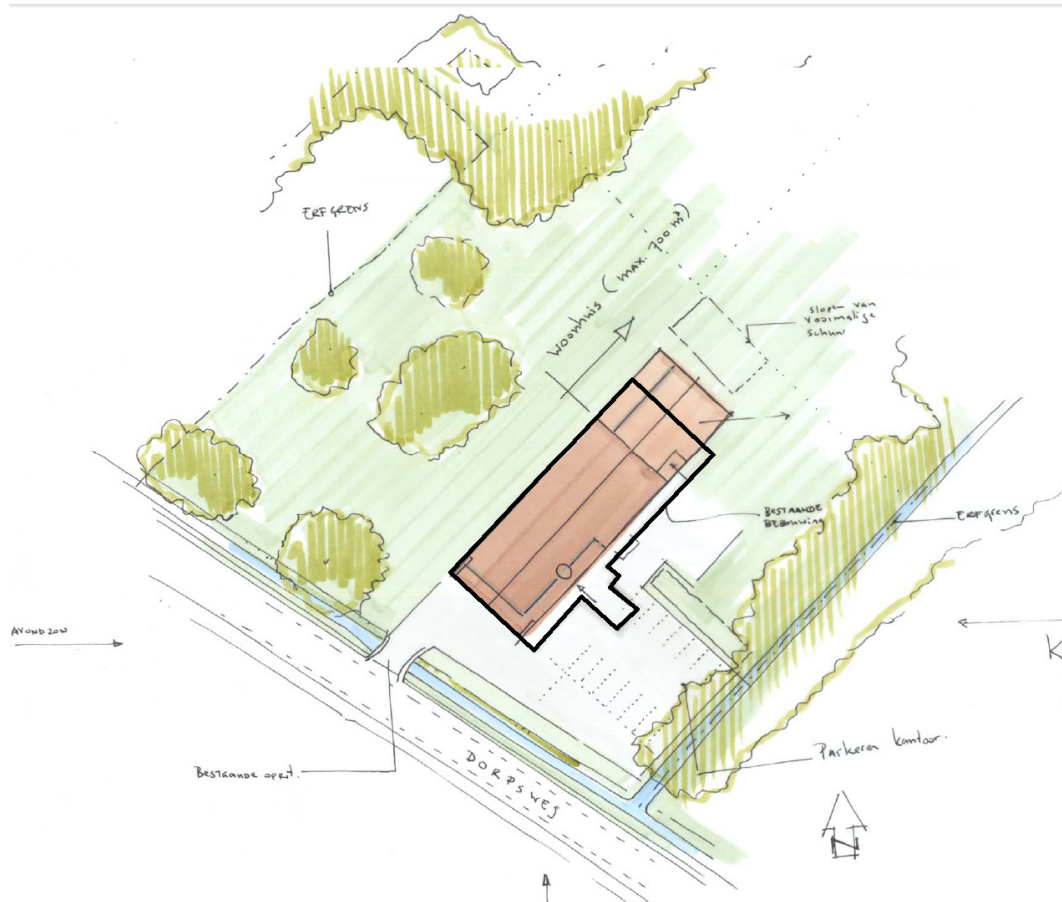

Afb. 1 Locatie van het plangebied

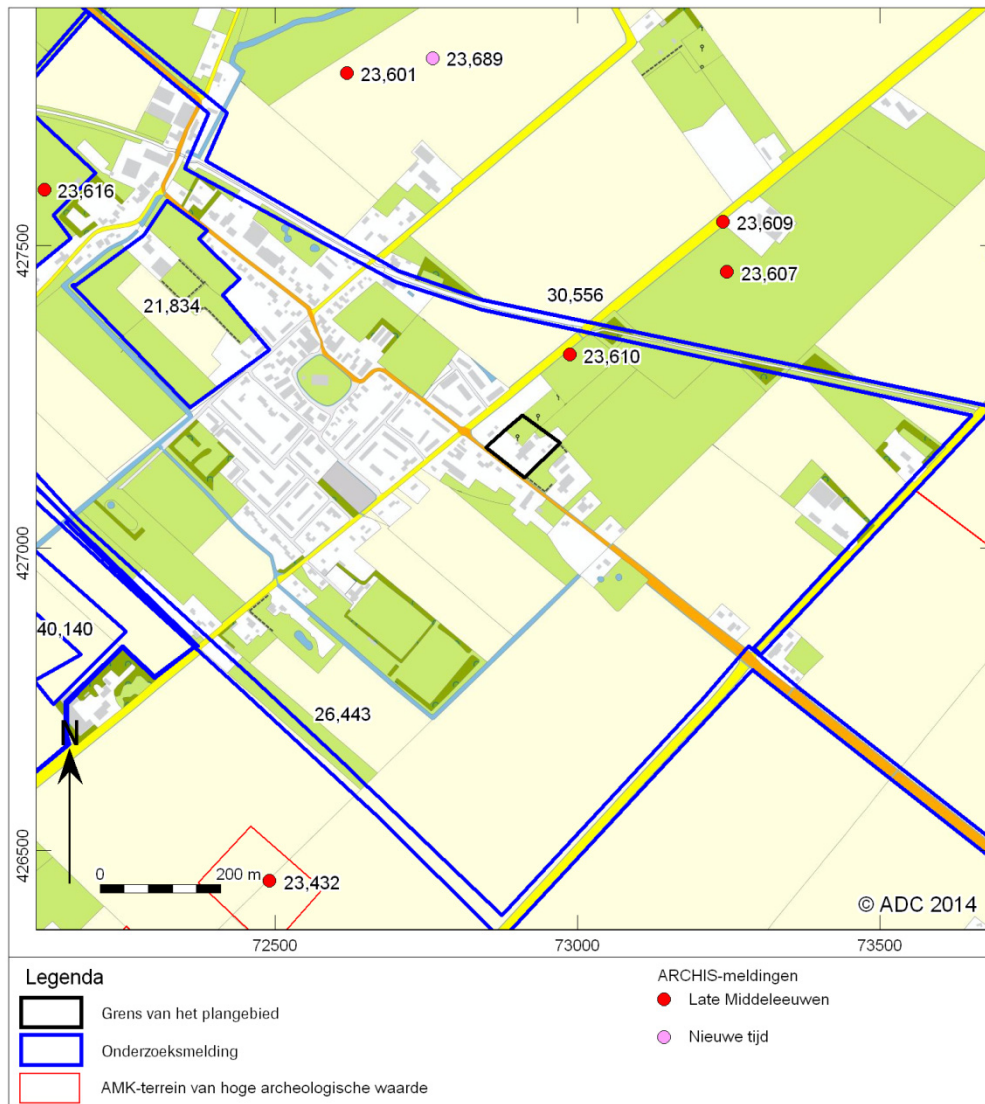
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied.

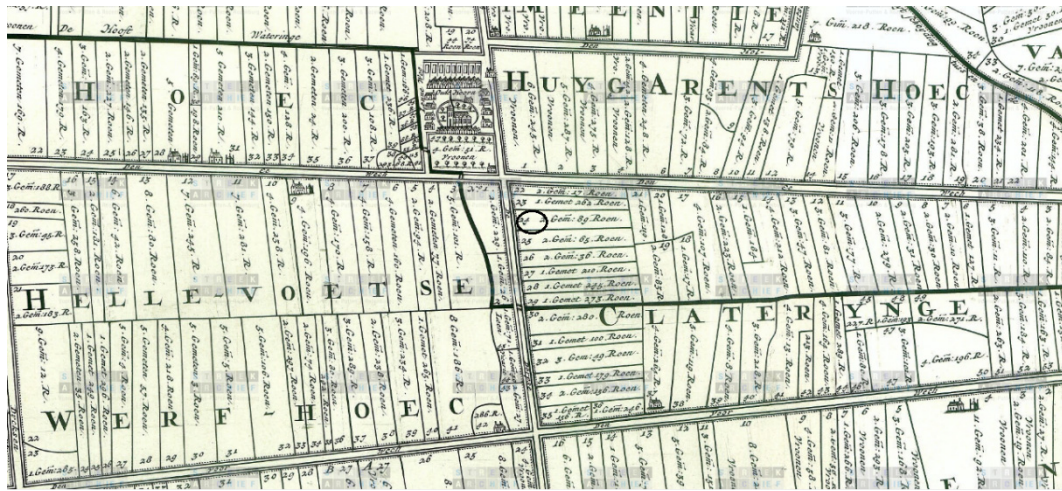
Afb. 3 Geplande bebouwing (rose) geplot op de huidige bebouwing (dikke zwarte lijn).
Bron: HBK Architecten.

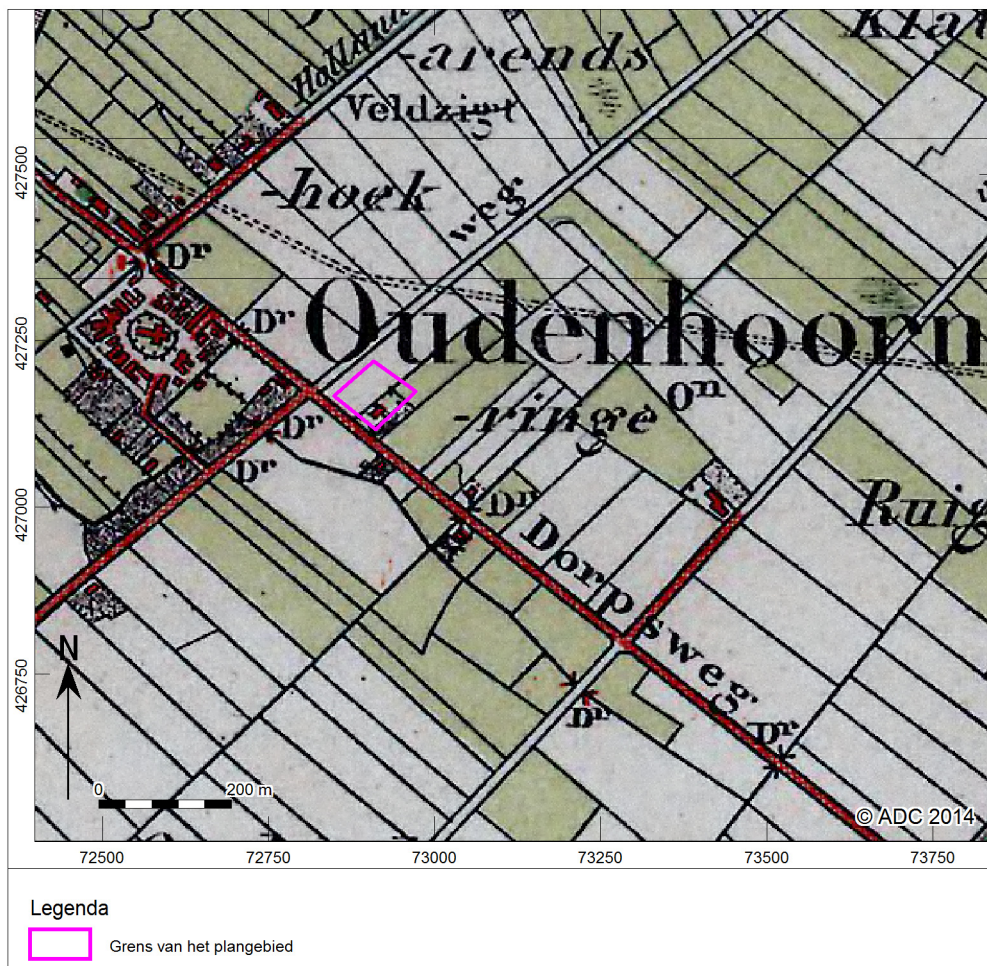
Afb. 4 Locatie van het plangebied op de bijkaart van de Geologische Kaart van Nederland; Afzettingen van Duinkerke en Jonge- en Oude Duin- en Strandafzettingen van ná Chr.

Afb. 5 Bekende Archeologische waarden in het onderzoeksgebied.

Afb. 6 Vermoedelijke locatie van het plangebied (zwarte cirkel) op de kaart van Van Dijk uit 1697. Deze kaart is westgericht.

Afb. 7 Locatie van het plangebied op de Bonnekaart van 1876.